(ערב) חג השבועות

א. די גמרא (אין דער סוגיא פון מתן תורה[1]) זאגט: בשני (בסיון) עלה משה וירד, בשלישי עלה וירד . . ברביעי עלה וירד בחמישי בנה מזבח (כדכתיב[2] ויבן מזבח תחת ההר. רש"י) והקריב עליו קרבן.

דאַרף מען פאַרשטיין: נאָך „ויבן מזבח גו"׳ דערציילט די תורה[3] ווי משה האָט מכניס געווען די אידן בברית — די אידן האָבן אויף זיך מקבל געווען „ספר הברית" מיט אמירת „נעשה ונשמע" און משה האָט געזומען פון דעם דם (הקרבנות) „ויזרוק על העם ויאמר הנה דם הברית גו"׳.

איז ניט גלאַטיק: פאַרוואָס זאָגן חז"ל בלויז אַז „בנה מזבח והקריב עליו קרבן", און ניט דעם המשך — ווי משה האָט מכניס געווען אידן בברית[4]?

ואדרבה: בשעת חז"ל ווילן אויס־דריקן די טירדא פון משה רבינו[5] בחמי־שי בסיון צוליב וועלכער משה רבינו האָט ניט עולה געווען להר (ווי אין די פריערדיקע טעג) — האָבן זיי לכאורה לכל לראש געדארפט זאָגן דעם ענין פון כניסת בני ישראל בברית, ווייל דאָס איז אַן ענין הכי עיקרי אין די הכנות פון קבלת התורה, און מ׳קען פאַרשטיין ווי דאָס איז דוחה עליית משה להר — נוסף אַז דאָס פאַרלאַנגט א ריבוי זמן[6]:

משא"כ „בנה מזבח והקריב עליו קרבן" איז ניט קיין אריכות זמן, ובודאי ניט קיין דבר חידוש וואָס איז שייך צו מתן תורה דוקא — מען געפינט דעם ענין פון בניית מזבח והקרבת קרבנות ביי אדם הראשון, נח, די אבות וכו׳ — פאַרוואָס זאָל דאָס זיין אַזוי וויכטיק ביז צו דוחה זיין עליית משה להר?

אויך איז ניט גלאַטיק: פון פשטות לשון הגמרא[7] „והקריב עליו קרבן" איז משמע, אַז משה רבינו האָט אַליין מקריב געווען א קרבן אויפן מזבח שבנה — אַבער אין פסוק[8] שטייט „וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות גו"׳, אַז די הקרבה איז געווען (ניט דורך משה׳ן אַליין — ווי בניית מזבח וואו די תורה זאָגט „ויבן מזבח" — נאָר) דורך „נערי בני ישראל"[9].

איז דערפון משמע א דבר חידוש (גדול), אַז מיט „והקריב עליו קרבן" מיינט די גמרא[10] (ניט די קרבנות וועל־

---

1) שבת פח, א.

2) משפטים כד, ד. — והוא כהדיעות שפרשה זו לפני מ״ת נאמרה (הדיעות בחז״ל ומפרשים עד״ז — נקבצו בתו״ש שם ע״פ ובמילואים לשם סכ״ז).

3) שם, ו ואילך (ובפרש״י שם).

4) וראה מכילתא יתרו (יט, י־יא) „ומה עשה משה בחמישי . . בנה מזבח . . נטל מדם העולה כו״.

5) להעיר מחדא״ג מהרש״א שבת שם.

6) אע״פ ש״ל שכיון שעליותיו להר היו בהשכמה (שבת פו, א (ובפרש״י). פרש״י יתרו יט, ג) — כיון דאידחי (ע״י פעולה קצרה אפילו) אידחי.

7) וכ״ה ברשב״ם משפטים כד, א: בנה מזבח והקריב קרבנות. וראה שוחט מזמור א: משה בנה מזבח כו׳ זה הקריב כו׳ (אלא ש״ל דקאי על הקרבנות דימי המלואים).

8) משפטים שם, ה.

9) ראה פרש״י ועוד עה״פ. זבחים קטו, ב (ובפרש״י ותוס׳ שם).

10) אבל במכילתא יתרו שם: „והקריב עליו עולה ושלמים נטל מדם העולה כו׳ מדם השלמים כו״ — ומוכח לכאורה, שלהמכילתא הקריב משה העולות והשלמים המפורשים בכתוב. ובפשטות י״ל

כע שטייען בפירוש אין פסוק, נאָר) אַז משה אַליין האָט מקריב געווען אַ באַזונ־דער קרבן (וועלכער שטייט ניט אין פסוק)[11].

[ויומתק עפ"ז וואָס די גמרא זאָגט „קרבן" (לשון יחיד) — ניט „קרבנות" ל' רבים (ווי אין פסוק „עולות . . זבחים שלמים . . פרים")].

קומט אויס, אַז ניט נאָר ברענגט ניט די גמרא דעם המשך הסיפור (פון יום חמישי) וואָס שטייט אין פסוק — נאָר נאָכמער: די גמרא שטעלט אַריין אַ נייעם ענין וואָס שטייט ניט אין פסוק!

דערפון גופא איז משמע, אַז דער אויפטו־פון חמישי־בסיון־(בשייכות־צו די הכנות פון מתן תורה ובפרט — הכנות פון משה'ן) דריקט זיך אויס בעיקר אין דעם ענין פון „בנה מזבח כו'".

ב. דאָס איז אויך דער ביאור אין דעם וואָס משה האָט זיך אַליין פאַר־נומען מיט בניית המזבח. דלכאורה:

בשלמא דאָס וואָס משה „הקריב עליו קרבן" — און האָט זיך ניט מסתפק גע־ווען מיט די קרבנות וואָס די „נערי בני ישראל" האָבן געבראַכט — איז מובן. ווייל, כידוע[12], איז די מחשבה וכוונה בעת ההקרבה אָן ענין עיקרי אין קרבנות, איז דעריבער פאַראַן אַ חשיבות והידור מיוחד אין אַ קרבן וואָס משה האָט אַליין מקריב געווען לגבי די קרבנות שהקריבו „נערי בני ישראל".

אָבער בניית המזבח, ובפרט ניט אין משכן ומקדש ועאכו"כ ניט ווי אַ טייל פון זיי — איז דאָך לכאורה ניט מער ווי אַ הכשר, וועלכע האָט געקענט געטאָן ווערן על ידי אחרים (ובפרט — דורך משרתי משה, זקני ישראל וכיו"ב) — פאַרוואָס האָט משה רבינו געדאַרפט אַליין זיך פאַרנעמען מיט בניית המזבח?

וע"פ הנ"ל איז עס מובן:

וויבאַלד אַז אין דעם בנין פון דעם מזבח איז געווען אַ חשיבות מיוחדת בשייכות צו מתן תורה (כדלקמן), דערי־בער האָט עס געמוזט זיין דורך משה רבינו דוקא (כשם ווי אַלע ענינים בשיי־כות צו קבלת התורה זיינען דורכגע־פירט געווארן ע"י משה דוקא).

און דאָס איז אויך די הסברה אין דעם וואָס די גמרא איז מוסיף „והקריב עליו קרבן" — אַז משה רבינו האָט אַליין מקריב געווען אַ קרבן אויף דעם מזבח — (נוסף לזה וואָס די הקרבה ע"י משה האָט בכלל אַ חשיבות מיוחדת (כנ"ל), איז בנדו"ד דאָס געווען אויך צוליב דעם „בנה מזבח", ווייל) — די שלימות פון אַ מזבח איז ווען מ'איז אויף אים מקריב קרבנות

[וואָס דאָס איז דער תוכן הענין פון „קיץ המזבח"[13] — אַז מ'לאָזט ניט דעם מזבח „בטל" פון קרבנות — היות אַז די שלימות פון אַ מזבח איז ווען מ'איז אויף אים מקריב קרבנות],

און דעריבער, בכדי דער „בנה מזבח" זאָל זיין בשלימותו, איז דאָס פאַרבונדן דערמיט וואָס „הקריב עליו (משה רבינו אַליין) קרבן".

ג. דער ענין הנ"ל, אַז דער מזבח שבנה משה געהאַט אַ חשיבות

ד„הקריב" היינו ע"פ ציווי (או יש לפרש ע"ד פרש"י ד"ה לישנא אחרינא — זבחים שם).

11) להעיר מתוד"ה וישלח — כריתות ט, א.

12) ראה רמב"ן ויקרא א, ט. ובכ"מ. וראה לקו"ש חי"ז ע' 12 (ושנ"נ). ועוד.

13) שקלים פ"ד מ"ד (וברע"ב ועוד שם). כתובות קו, ב. ועוד.

מיוחדת בשייכות צו מתן תורה — געפינט מען אויך בנוגע די קרבנות וועלכע מ'האָט מקריב געווען אויפן מזבח:

אויפן פסוק[14] „עולת תמיד העשוי בהר סיני" ברענגט די גמרא[15] דרשת ר' עקיבא „קרבה ושוב לא פסקה" — אז דעם קרבן תמיד האָט מען מקריב געווען שוין „בהר סיני", ווייל „עולה[16] שהקריבו ישראל במדבר (אויפן מזבח שבנה משה) עולת תמיד הואי" (און פון דעמאָלט — „שוב לא פסקה"). און ווי תוספות[17] ברענגט דרשת הספרי[18] „שנעשית בהר סיני קודם לתורה, והיינו בחמישי שבנה מזבח".

וואָס לכאורה איז ניט מובן*[18]: עס איז ידוע[19], אז אויך די מצות פון „לפני הדבור"[20], זיינען מיר מקיים (ניט מצד דעם דיבור וציווי פון לפני מ"ת, נאָר „מפני[19] שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו (בסיני[21])" — איז ווי קומט עס, אז די תורה (און תורה שבכתב גופא) זאָל מייחס זיין דעם תמיד וואָס מ'איז מקריב לדורות צו דער עולת תמיד העשוי בהר סיני — „שנעשית בהר סיני קודם לתורה"[22]?

וי"ל ומסתבר אזוי זאָגן, אז אע"פ וואָס דאָס איז געווען „קודם לתורה", פונדעסטוועגן, זייענדיק אין דעם טאָג פון חמישי בסיון, וואָס איז אַ הכנה (תיכף) צו מתן תורה, האָט עס שוין געהאָט אַ גדר ווי (די עולת תמיד פון) נאָך מ"ת[23]. ביז אז מ'זאָגט אויף דער עולת תמיד לדורות, אז זי איז (די זעלבע עולה) „העשוי בהר סיני"[24].

און דאָס גופא איז דער טעם וואָס די תורה איז מדגיש „העשוי בהר סיני" — דערמיט לערנט תורה דאָס גופא, אז די

---

14) פינחס כח, ו.

15) חגיגה ו, ב. וראה ספרי זוטא פינחס שם.

16) ל' הש"ס חגיגה שם, א. — וכן ס"ל לר"ע"ק, כהמשך הגמ' שם [ובפשטות זה שאמרו (שם, ב) „ר' עקיבא הא נמי דאמרן" הכוונה לדרשתו הנ"ל „קרבה ושוב לא פסקה" דקאי על העולת תמיד דה' סיון (כמ"ש בתוס' שם). וצ"ע בחי' רעק"א (המלוקט) שם]. ולהעיר מאוה"ת פינחס (כרך ו) ע' אתתקלג.

17) חגיגה שם ד"ה רבי עקיבא (ולכאורה זוהי גם הכוונה בתחילת הד"ה שם).

18) ובספרי (פינחס שם) לפנינו ליתא.

*18) בהבא לקמן — ראה גם אוה"ת משפטים (כרך ח) ע' ג'מב.

19) פיה"מ להרמב"ם חולין ספ"ז.

20) ל' הש"ס חגיגה שם (א־ב). וביבמות (ה, ב) גם לענין תמיד.

21) ראה לקו"ש ח"ח ע' 49 והערה 6 שם (ולקו"ש חכ"ו ע' 116 הערה 27) — שכוונת הרמב"ם לשלול גם הציווים למשה דלפני מ"ת. ע"ש. ולהעיר מגו"א לפרש"י שלח טו, לב (בסופו).

22) להעיר ממש"נ (ואתחנן ה, יב. שם, טז) כאשר צוך, ובפרש"י (משבת פז, ריש ע"ב) „קודם מ"ת במרה". אבל: (א) שם לא מפורש בתושב"כ מקום הציווי (ולכמה מפרשים — ראה רשב"ם, ראב"ע, בחיי (וראה גם רמב"ן) ועוד — קאי על הציווי דדברות הראשונות). (ב) בנדו"ד נאמר לא רק „כאשר צוך", כ"א „העשוי בהר סיני", שהיא אותה העולה.

23) וראה תוד"ה העולה — יומא לד, א: והיא היתה ראשונה לכל הקרבנות ציבור.

ולהעיר ממ"ש בכמה מפרשים (טורי אבן חגיגה (שם, א). מראה הפנים לירושלמי מגילה פ"א הי"א. ועוד. וראה גם אוה"ת משפטים שם) — דלדעת הבבלי, אין קושיא על המ"ד (זבחים קטז, א) דב"נ לא קרבו שלמים ממש"נ „ויעלו גו' שלמים" — כי ע"י קרבנות אלו נכנסו לברית ויצאו מכלל ב"נ (משא"כ להירושלמי מגילה שם. ב"ר פכ"ב, ה ושו"נ). וראה תו"ש משפטים שם במילואים סכ"ט.

24) ופשוט שאין זה סותר מה שתמיד „ישנו לפני הדבור" (כנ"ל הערה 20) — כי המעלה היא (לא בזה שאין בו התוקף ד„דיבור" דמ"ת — שהרי אי"ז מעלה אלא חסרון — כ"א) בזה שישנו לפני שניתנו שאר המצות ואפילו אנכי (בו' בסיון).

עולה שהקריבו בחמישי בסיון האָט געהאָט דעם גדר פון „הר סיני", מתן תורה.

ד. דאָס וואָס די עולת תמיד פון חמישי בסיון האָט געהאָט דעם גדר פון „הר סיני" (מ"ת) איז אויך נוגע להלכה:

בנוגע דער „עולה שהקריבו ישראל במדבר" איז דאָ א פלוגתא[25] צי „טעונה הפשט וניתוח" אדער ניט, און די גמרא[26] זאָגט אז עס איז תלוי אין דער פלוגתא פון ר' ישמעאל און ר' עקיבא: לויט ר"י אז „כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד" איז דאָך דאָן נאָך ניט געזאָגט געווארן די דינים („פרטות") פון הפשט וניתוח; משא"כ לויט רע"ק אז „כללות ופרטות נאמרו בסיני" — איז „טעונה הפשט וניתוח", ווייל אויך „פרטות" (כולל די דינים פון הפשט וניתוח) זיינען שוין געזאָגט געווארן בסיני.

איז לכאורה תמוה[27]: די עולה האָט מען דאָך געבראָכט לשתי הדעות בחמישי בסיון, קודם מ"ת — איז למאי נפק"מ צי „פרטות נאמרו בסיני" צו דעם אופן ההקרבה פון דער עולה פון קודם מ"ת?

מוז מען זאָגן, אז דאָס איז דערפאַר וואָס די עולה פון חמישי בסיון האָט שוין געהאָט דעם גדר פון „הר סיני" (מתן תורה)[28]. און דעריבער, לויט רע"ק אז „כללות ופרטות נאמרו בסיני", זיינען צוזאַמען מיטן ציווי[29] (והוראה מיוחדת) צו ברענגען אַן עולת תמיד בחמישי בסיון אויך געזאָגט געווארן „פרטותי" (כולל די דינים פון הפשט וניתוח)[30]. ווייל אויך די ציוויים פון חמישי בסיון גייען אַריין אין „כללות ופרטות נאמרו בסיני".

ה. ואם כנים הדברים — יש לומר די הסברה אין דעם, ובהקדם:

בנוגע דעם ענין פון ערב שבת וערב יו"ט (אז אין דעם טאָג פאַר שבת ויו"ט הויבן זיך אַן די הכנות צו שבת ויו"ט) — געפינט מען, אז דאָס איז אַן ענין ניט נאָר מצד הגברא

— כדי דער אדם זאָל קענען היטן שבת ויו"ט כדבעי, פאַדערט זיך א הכנה מצדו, אז ער זאָל זיין גרייט צו אויפנעמען די עניני שבת ויו"ט, וע"ד מחז"ל[31]: מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח כו' —

---

25) זבחים קטו, ב. וראה גם חגיגה שם, ב. וראה ירושלמי וב"ר שם ובמפרשים.

26) זבחים שם. וראה גם חגיגה שם.

27) כקושיית רעק"א חגיגה שם. — ובמאירי חגיגה שם (ע"א): עולת תמיד כו' נצטוו עליי במרה . . כללות ופרטות נאמרו בציווי ראשון הן במרה הן בסיני.

28) וגם לר' ישמעאל אפשר לומר, דזה שהקריבו עולות ושלמים אז, הי' אותו הגדר דעולות ושלמים דלאחר מ"ת („וזבחת עליו גו'" — יתרו כ, כא — הובא בפרש"י חגיגה (סע"א) וזבחים (סע"ב) שם), אלא דמכיון שעדיין לא נאמרו „פרטות", לא היתה טעונה הפשט וניתוח (ראה מסקנת הגמ' חגיגה שם, ב: שאין הפשט וניתוח אלא מאהל מועד ואילך סמי מכאן ר' ישמעאל).

29) ראה רש"י חגיגה שם ד"ה ואי ס"ד: וחובת הדורות מפי הגבורה (וראה בד"ה שלאחז"ל „עולת ראי' . . ומאיליהם הקריבוה"). וראה טורי אבן שבהערה הבאה.

30) ראה טורי אבן (אבני מילואים) חגיגה שם (ד"ה מי איכא, קרוב לסופו). — וע"פ המבואר בפנים (דמש"נ „העשוי בה"ס מלמד דהתמיד דה' סיון הי' בו הגדר דמ"ת) יומתק ביותר מ"ש בטו"א שם דאין לומר בנוגע להקרבת התמיד שהיתה הוראת שעה. ע"ש.

31) ע"ז ג, א.

נאָר דאָס איז אויך אַן ענין מצד החפצא, מצד שבת ויו"ט עצמם. אַז אין ערב שבת וערב יו"ט איז שוין דאָ אַ „מעין" (ובמילא — גדר) פון קדושת שבת וקדושת יו"ט.

נאָר אין דעם גופא (אין דער קדושת שבת ויו"ט וואָס הויבט זיך אָן בערב שבת ויו"ט) זיינען פאָראַן כמה דרגות. ולדוגמא:

אין דעם זמן הכי סמוך צו שבת איז דאָ דער ענין פון הוספה „מחול על הקודש", ובלשון חז"ל[32], אַז שבת איז (ווי אַ „זאב" וואָס איז) „טורף מלפניו ומלאחריו". און ווי גערעדט אמאל בארוכה[33] מיינט עס, אַז דער ענין פון תוספת שבת איז ניט (נאָר) אַ דין אין גברא — אַז ער דאַרף מוסיף זיין מחול על הקודש (מקבל זיין אויף זיך תוספת שבת)[34] — נאָר אַז דאָס קומט פון שבת און ווערט אַ הוספה אין שבת אַליין: שבת איז „טורף" מלפניו ומלאחריו, ווייל די קדושה פון שבת ווערט נתפשט אין דעם זמן הכי סמוך אליו[35].

נאָך פריער — דער זמן פון ערב שבת (ויו"ט) לאחרי חצות, ווען מען טאָר ניט זאָגן קיין תחנון — וואָס דאָס ווערט אויפגעטאָן (ניט מצד הכנת הגברא, נאָר) דערפאַר וואָס קדושת שבת ויו"ט איז שוין מאיר אין דעם זמן באופן אַז עס איז שולל דעם ענין פון אמירת תחנון.

ועד"ז איז בנוגע צו כללות היום פון ערב שבת ויו"ט — אַז דאָס וואָס ער ווערט ע"פ תורה אָנגערופן מיטן תואר „ערב שבת", איז דאָס דערפאַר וואָס אין דעם טאָג הויבן זיך שוין אַן די ענינים שבת ויו"ט[36].

[ובסגנון פון תורת החסידות: די „גילויים" פון שבת ויו"ט זיינען שוין מאיר, אָ „מעין" פון זיי, אין ערב שבת ויו"ט].

ו. דערפון איז אויך פאַרשטאַנדיק בנוגע יעדן יו"ט און אויך ווי עס איז גע־ווען בפעם הראשונה — וואָס יעדער יו"ט האָט דאָך זיין „מועד" (באשטימטן זמן בשנה)[37] — אַז די ענינים היו"ט האָבן זיך שוין אָנגעהויבן אין דעם „ערב" שלו.

וע"ד ווי מען געפינט ביי חג הפסח, אַז דער זמן פון הקרבת הפסח (וואָס „ואמרתם[38] זבח פסח הוא לה' אשר פסח גו'") איז ב"ד בניסן, כאָטש אַז דער „ופסח ה'"[39] איז ערשט געווען בליל ט"ו ניסן (וואָס דעמאָלט הויבט זיך אָן חג הפסח[40]).

ועד"ז איז בנוגע צו מתן תורה[41],

---

32) מכילתא יתרו כ, ח. וראה לקו"ש חט"ז (ע' 231 הערה *8) כמה נוסחאות בלשון המכילתא.

33) לקו"ש שם ע' 233 ואילך.

34) וראה לקו"ש שם — ב' אופנים בזה גופא.

35) עייג"כ לקו"ש חי"ט ע' 58.

36) ראה אבודרהם סדר תפלות השבת בתחלתו „כי בערבי ימים טובים . . נוהגין שלא ליפול על פניהם לא בשחרית כו' והטעם . . ובערביהם כבר הובדלו העם ממלאכה וקדש היום והם אסורים במספד ותענית כו'". וראה שם, שגם בערבי שבתות הי' צ"ל כן, אלא ש„אם היינו עושין כן לשבתות הרי חצי השנה לא היינו מתחננים". ע"ש.

37) להעיר מרד"ה תקעו תרס"א, תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קכב, א־ב).

38) בא יב, כז.

39) שם, כג.

40) כפי שנק' בלשון חכמים (וגם בל' תורה — ראה תשא לד, כה. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת, תשמ"ו־ז) ע' תרסח בהערה).

41) ואדרבה: בנוגע למ"ת הוא ביתר שאת כו' לגבי שאר יו"ט — כי מ"ת קשור עם יום חמשים

בששי בסיון[42] — אז שוין אין חמישי בסיון, ערב מתן תורה, האבן זיך אנגע־ הויבן די ענינים פון מתן תורה*[42].

און דאס איז די הסברה אין דעם וואס די קרבנות פון חמישי בסיון האבן גע־ קענט האבן דעם גדר פון קרבנות שלאחרי מ"ת — מצד דעם וואס דע־ מאלט האט זיך שוין אנגעהויבן דער גדר און גילוי און די פעולה פון מתן תורה.

עפ"ז איז אויך פארענטפערט וואס די גמרא זאגט „בחמישי בנה מזבח כו'" און דערמאנט ניט אז משה האט מכניס געווען די אידן בברית כו':

די פעולות וואס משה און די אידן האבן געטאן להכנס בברית (ווי אמירת נעשה ונשמע, הזאת הדם כו') — זיינען נאר די הכנה מצד די אידן, וואס מאכט זיי מוכשר צו קבלת התורה, אבער דאס איז ניט קיין „טייל" פון מתן תורה גופא; מתן תורה קומט מלמעלה, בדרך מתנה, מצד הנותן.

משא"כ אין דעם מזבח שבנה משה (און דעם קרבן שהקריב עליו[43]) האט זיך שוין אנגעזען די (דוגמת) פעולה פון מ"ת עצמה: און דערפאר איז דאס א חידוש עיקרי פון חמישי בסיון, ערב מתן תורה[44].

ז. אבער עס פאדערט זיך הסברה: פארוואס האט דער ענין פון מ"ת (וועל־ כער איז שוין געווען בערב מ"ת) זיך אויסגעדריקט דוקא אין דעם ענין פון „בנה מזבח והקריב עליו קרבן", און ניט אין אן אנדער ענין?

איז דערפון מובן, אז אין דעם גיט זיך ארויס די נקודה עיקרית פון מ"ת.

וי"ל הביאור בזה: דער תכלית פון מ"ת איז, וואס דורך דעם איז געגעבן געווארן דער כח אויף צו מאכן פון זאכן (חפצא) פון וועלט — חפצא דקדושה[45]. ובל' הידוע — דורכפירן כוונת הבריאה לעשות לו ית' דירה בתחתונים[46], אז מען זאל מזכך זיין די „גשמיות הגוף והעולם" ביז מ'זאל קענען מקבל זיין דעם „גילוי אור ה' שיאיר לישראל ע"י התורה"[47].

[דערמיט איז דער אלטער רבי

לעומר, המשכת שער הנו"ן (לקו"ת פרשתנו י, ד. שה"ש לה, ג. וראה לקו"ש ח"ג ע' 996 ואילך) — שזה הי' בחמישי בסיון (שהרי מ"ת הי' ביום נ"א לעומר — שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד סוס"א).

42) וגם לר' יוסי שהי' בז' בסיון* (שבת פו, ב) — הרי זה משום שמשה הוסיף יום אחד מדעתו (שם פז, א), אבל מצד הקב"ה „היתה ראוי' לינתן בששי" (תוד"ה יום הששי — ע"ז ג, א). וראה לקו"ש ח"ד ע' 1029 הערה 24, די"ל דגם לר' יוסי, מצד ההמשכה שמלמעלה הי' התורה ראוי' לינתן ביום הנ' לעומר (ו' סיון) לפי שאז הוא המשכת שער הנו"ן (כנ"ל הערה הקודמת).

*42) ובאוה"ת משפטים (שבהערה *18) מקשרו עם הקדמת נעשה לנשמע דחמישי בסיון. וראה גם צל"ח פסחים סח, ב.

---

*) וראה אוה"ת (שבהערה *18): סמוך למ"ת שני ימים.

43) ויש לומר שקרבנו של משה לכו"ע הי' בו החשיבות דמ"ת (משא"כ דנערי בנ"י דתלוי בהדיעות (חגיגה שם, א־ב) אם עולת ראי' הואי או עולת תמיד. ועוד. ואכ"מ).

44) ולהעיר מסדר הענינים במכילתא (שבהערה 4): זה יום ששי שנתנה בו תורה ומה עשה משה בחמישי השכים בבקר ובנה מזבח כו'.

45) ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 212 ואילך.

46) תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפל"ו.

47) ל' התניא שם בסוף הפרק.

מבאר[48] דעם טעם וואָס מ'איז ניט יוצא די מצוה פון תלמוד תורה מיט הרהור אליין, נאָר עס מוז זיין דער ענין פון דיבור בתורה — ווייל דער תכלית פון מצות ת"ת איז צו ממשיך זיין דעם „אור ה"" אויפן גוף ונפש הבהמית, און דאָס ווערט אויפגעטאָן דורך עקימת שפתיו דוקא, דהוי מעשה].

און אָט דער ענין (פון זיכוך גשמיות העולם) שטייט בגלוי אין דעם ענין פון מזבח וקרבנות — וואָס מען נעמט אבנים גשמיות און מען מאַכט זיי א מזבח לה', און עד"ז קרבנות — וואָס מען נעמט א בהמה גשמית און דורך איר הקרבה ע"ג מזבח ווערט עס נתקרב און אויפגעהויבן פון חול ביז עס ווערט קדושה בגלוי[49].

און דערפאַר האָט דער גילוי פון מ"ת בערב מ"ת זיך אויסגעדריקט אין דעם ענין פון „בנה מזבח והקריב עליו קרבן".

ח. דערמיט וועט מען אויך פאַרשטיין וואָס דער ענין פון „בנה מזבח והקריב עליו קרבן" איז א סיבה וואָס דערפאַר משה „לא עלה" (להר) ודוחה העלי'. דלכאורה:

משה האָט געדאַרפט בויען א מזבח („שתים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי ישראל"[50]) מיט אלע פרטים[51] בשייכות צו כניסת בנ"י לברית — אָבער דאָך האָט ער געקענט געפינען זמן באותו היום צו עולה זיין להר (לכל הפחות אויף א זמן קצר) לפני זה[52]?

[וע"ד ווי ביום רביעי, וואָס משה האָט (נאָכן אראָפגיין פון הר) געהאַט זמן צו (א) דערציילן אידן „את כל דברי ה' ואת כל המשפטים"[53] (מצות פרישה והגבלה, און די ז' מצות ב"נ ושבת כו' שניתנו להם במרה[54]), און (ב) שרייבן „מברא־שית ועד מתן תורה" און „מצות שנצטוו במרה"[55] — און דאָס אלץ[56] אין דעם זעלבן טאָג!].

איז דער ענין אין דעם: דער „ערב" (און הכנה) צו מתן תורה איז דער חידוש זיינער און ער באַשטייט (ניט אין פעולות פון „עולה" זיין למעלה להר, נאָר פאַרקערט) דוקא אין דער „ירידה" און פעולה אין חפצא פון וועלט, כנ"ל, אין דער עבודה אין „תחתונים"[57] — בויען א מזבח (פון אבנים גשמיות) און מקריב זיין א בהמה גשמית ע"ג מזבח

— ע"ד ווי כללות ענין פון מתן תורה איז געווען אין אן אופן אז „ירד הוי' על הר סיני ונתן את התורה . . על הארץ דוקא" — כאָטש אז „הי' יכול להעלות את ישראל למעלה על השמים ליתן להם התורה בשמים" — ווייל די „כוונה בנתינת התורה הוא שיהי' עבודת הבירורים למטה"[58].

---

48) שם רפל"ז (מז, א). וראה ג"כ שם ספמ"ט.

49) ראה ג"כ לקו"ש חט"ז ע' 479 ואילך. ועוד.

50) משפטים כד, ד. ובפרט לדעת חכמים (מכילתא יתרו שבהערה 4) „י"ב מצבה על כל שבט ושבט כו'".

51) ובפרט שבגמ' שם נזכר רק ש„בנה מזבח והקריב כו'", ותו לא.

52) ראה לעיל הערה 6.

53) משפטים שם, ג.

54) פרש"י שם.

55) פרש"י שם, ד.

56) ולדעת המכילתא יתרו שם, אחרי בניית המזבח והקרבת העולה כו' — קרא (בו ביום) מ„בראשית כו'". ע"ש.

57) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1026 ואילך.

58) סה"מ תש"י ס"ע 224. ועד"ז בכ"מ.

ט. עס איז ידוע דער כלל[59] אז „(לעולם) קוראין (פרשת) במדבר סיני קודם עצרת". און די שייכות פון „במדבר" צו „עצרת"[60] איז אַ שייכות גלוי[61] — ווי חז"ל[62] זאָגן (אויפן פסוק[63] „וממדבר מתנה") כמה טעמים פאַר־וואָס די „מתנה" פון תורה איז פאַר־בונדן מיט „מדבר" דוקא.

און אין דעם איז דאָ אַ שייכות מיוחדת פון פרשת במדבר צו ערב שבועות (חמישי בסיון) — ולהעיר אז בשנה זו (תשמ"ה) איז שבת פרשת במדבר חל בחמישי בסיון:

איינער פון די ענינים אין „מדבר" וואָס בר־ענגט[64] די „מתנה" פון תורה, איז בלשון חז"ל[65] „אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו[66] תורה ניתנה לו במתנה" — ביטול.

וואו געפינט מען דעם ענין בגלוי ובהדגשה ביי מתן תורה — איז דאָס דער ענין פון הקדמת נעשה לנשמע, וואָס ווייזט אויף אַ ביטול בשלימות צום אויבערשטן[67] (משים עצמו כמדבר[68]) — וואָס אמירת „נעשה ונשמע" איז געווען (כנ"ל) בחמישי בסיון.

אַבער ע"פ המבואר לעיל אז דער עיקר חידוש פון חמישי בסיון (בשייכות צו מ"ת) איז אין דעם וואָס „בנה מזבח והקריב עליו קרבן", דאַרף מען זאָגן, אז אויך דער ענין איז פאַרבונדן מיט „מדבר".

איז דער ביאור אין דעם:

דער טעם וואָס תורה איז געגעבן גע־ווארן אין אַ מדבר דוקא, איז כמחז"ל [נוסף מצד די „תכונות" פון מדבר וואָס דאַרפן זיין אין דעם גברא — האדם („משים עצמו כמדבר זה כו'", וכיו"ב[69]), אויך] אין דער חפצא פון תורה, זי איז הפקר לכל כמדבר[70]. — ועוד אין עבודת האדם בדוגמת מקום המדבר:

די כוונה פון מ"ת איז (כנ"ל) — וואָס אין תורה איז געגעבן געווארן דער כח צו מאַכן פון חפצא פון וועלט — חפצא דקדושה, מאַכן אַ דירה לו ית' בתחתו־נים, וואָס „תחתונים" מיינט (ווי דער אַלטער רבי איז מבאר[71]) — „התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית' .. עד שהוא מלא קליפות וס"א שהן נגד ה' ממש".

און דערפאַר איז תורה געגעבן גע־

---

59) רמב"ם הל' תפלה פי"ג ה"ב („המנהג הפשוט"). טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד.

60) ראה לקו"ש ח"ח ע' 1 הערה 1. ועוד.

61) ראה גם לקו"ש שם ס"ע 236 ואילך.

62) עירובין נד, א. במדב"ר פי"ט, כו. תנחומא חוקת כא.

63) חוקת כא, יח.

64) אין הכוונה שזה ממשיך הענין דמ"ת — כי „מתנה" באה מצד הנותן (כנ"ל ס"ו. ועייג"כ לקו"ת פרשתנו ה, סע"א. ועוד) — אלא שלאחרי הקדמת הביטול „באה ממילא בתורת מתנה" (לקו"ת שם. ועוד).

65) עירובין שם.

66) ובתנחומא שם הלשון „מפנה עצמו מן הכל" (ועד"ז בבמדב"ר שם).

67) ובפרט ע"פ המבואר בחסידות (לקו"ת פרשתנו יד, א. שה"ש כב, א (וראה לקו"ת ברכה צט, ג). ובכ"מ) שזהו"ע הביטול לבעל הרצון.

68) ראה גם לקו"ש שם ע' 237 ואילך.

69) ראה במדב"ר פרשתנו פ"א, ז.

70) ראה במדב"ר ותנחומא שבהערה 62. במדב"ר פרשתנו שם.

71) תניא פל"ו.

וואָרן אין אַ מדבר[72], וואָס אַ מדבר — שלא ישב אדם (העליון) שם[73] — איז מקום הקליפות והס"א[74]. און דאָס איז דער ענין פון תורה, צו אידערמאַכן דעם „מדבר" פון עוה"ז צו אַ דירה לו ית'.

און דאָס איז דער אויפטו פון חמישי בסיון, אַז שוין אין ערב מתן תורה האָט זיך אַנגעהויבן די עבודה פון „מברר" זיין דעם מדבר דלעו"ז, דורך נעמען פון די אבנים שבו און מאַכן פון זיי אַ מזבח[75] לה'[76].

יו"ד. און דאָס איז אויך די הוראה לכאו"א:

בשעת עס קומט דער טאָג פון חמישי בסיון בכל שנה ושנה — איז הימים האלה נזכרים ונעשים[77]; מען דאַרף וויסן, אַז די הכנה צו מתן תורה דאַרף באַשטיין (ניט אַ תנועה פון וועלן אַפּזונדערן זיך פון וועלט, נאָר אדרבה) אין מאַכן פון גשמיות העולם אַ דירה לו ית'.

און דעם כח אויף דעם נעמט מען פון משה רבינו (וואָס ער האָט בונה געווען דעם מזבח והקריב עליו קרבן) — די בחינת משה רבינו וואָס איז פאַראַן אין „כל נפש ונפש מבית ישראל"[78] — וואָס ער גיט דעם כח, אַז אפילו ווען מ'שטייט אין חמישי בסיון, נאָך פאַר מ"ת

— אין דער דרגא פון מ"ת בשנה זו, מתן מחדש און באופן פון יהיו בעיניך חדשים[79], מתן וועלכע איז דאָך בדרגא פון מעלין בקודש לגבי פאַראַיאַרן —

זאָל זיין דער „בנה מזבח והקריב עליו קרבן", דורך וועלכן מען פירט דורך כוונת הבריאה, צו מאַכן די וועלט אַ דירה לו ית'.

(משיחות ש"פ במדבר (ערב חגה"ש) תשל"א, ליל ערב חגה"ש תשמ"ג)

---

72) ראה עד"ז לקו"ש חכ"א (ע' 154 ואילך) במעלת המשכן לגבי ביהמ"ק שבירושלים — לפי שהי' במדבר דוקא.

73) ירמי' ב, ו. לקו"ת פרשתנו ד, ג (וראה גם שם ב, סע"ב). נשא כ, ג. ראה לב, ב. ועוד.

74) לקו"ת שם.

75) להעיר מהשקו"ט בענין לשמה בבנין מזבח (ראה מכילתא, מכילתא דרשב"י ורש"י יתרו כ, כא. צפע"נ עה"ת שם (וש"נ). לקו"ש חכ"א ע' 255 הע' 38).

76) להעיר אשר באותם הימים לא הי' משה פונה לעסקיו (מכילתא ורש"י יתרו יט, יד), אפילו לא לעסקי משה, כ"א ממוצע המחבר בין ה' וביניכם (ואתחנן ה, ה. וראה סד"ה פנים בפנים תרנ"ט. ועוד), מן ההר (השם) אל העם (יתרו שם).

77) אסתר ט, כח וכפי' האריז"ל — ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים, הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

78) תניא רפמ"ב.

79) במכש"כ שבכל יום צ"ל חדשים.